

ANNE-MARIE VEDSØ OLESEN

HEIÐETMIN KUTSU

 SAGA
EGDMONT

Anne-Marie Vedsø Olesen

Helheimin kutsu

Suomentanut Eeva-Liisa Nyqvist

SAGA Egmont

Helheimin kutsu

Translated by Eeva-Liisa Nyqvist

Original title: *Vølvens Vej 2 – Misteltenen*

Original language: Danish

Copyright ©2022, 2025 Anne-Marie Vedsø Olesen and Saga Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727288017

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11, 2, DK-1120 Copenhagen

Omistettu Jakobille

Kiitos rakkaudestasi, kärsivällisyydestäsi ja arvokkaista
ideoistasi, jotka ovat saaneet tarinan loistamaan.

Minä näin Balderille,
Odinin pojalle,
veristyneelle jumalalle,
varatun kohtalon.
Näin, miten kohosi tasankojen ylle,
hentoinen ja kaunis
mistelikasvi.

Näkijättären ennustus

ENSIMMÄINEN OSA: SLEIPNER

Luku 1

Snehild kaivautui varovasti esiin heitä lämpiminä peittäneiden taljojen alta. Hän ei tahtonut herättää Aslakia. Siitä olisi koitunut pelkkää harmia. Kuningas olisi vaatimalla vaatinut häntä jäämään koko yöksi.

Hän hytisi kylmästä mutta pysähtyi kuitenkin hetkeksi, vaikka olikin kaulassaan riippuvaa susikorua lukuun ottamatta alaston. Se oli pronssia, ja hän käytti sitä aina. Riipus oli muisto hänen ensirakkaudestaan sudenpoika Månegarmista, ja hän piti sitä suuressa arvossa.

Varhaisen talven kylmyys osui häneen – he olivat jo kokeneet ensimmäisen lumimyrskyn, vaikka syksyn lehdet yhä leimusivat pensaissa ja metsänpohjassa. Kylmyys herätti hänen ihonsa ja toi hänet yhteyteen laskevan kuun ja yhä valveilla olevien yön eläinten kanssa. Lumi oli taas sulanut, mutta kylmyys sai hänet tuntemaan olevansa elossa. Hän tarvitsisi kaikkia aistejaan tullessaan Urdin kaivoksi kutsutulle suolammelle.

Hän tarttui vaatteisiinsa tulimaljan heikossa valonkajossa.

Päivä ei ollut vielä noussut ja kuninkaankartano oli hiljainen, mutta hän saattoi kuulla ensimmäisten orjien puuhailevan hallissa tulisijojen ja puuropatojen ääressä.

Hän veti ylleen sudennahkahousunsa ja villatunikansa, kiinnitti miekkansa Snehugin vyötärölleen ja heitti sudennahkaviitansa hartioilleen. Ei häntä turhaan kutsuttu Snehild Harmaasudeksi. Sen nimen oli jättiläisnainen Hyrrokin antanut hänelle lahjoittaessaan sudennahkavaatteet.

Hyrrokin oli antanut hänelle myös rengaspaidan ja siron Snehug-miekan – erityisen kevyttä ja vahvaa metallia kumpikin. Miekan hän otti mukaansa kaikkialle, mutta rengaspaitaa hän käytti vain, kun se oli tarpeen. Nykyään se ei ollut tarpeen. Aslak johti kovalla kädellä kuningaskuntaansa Sialandia. He olivat sitä paitsi turvassa kuninkaankaupunki Himlingessä, koska sitä ympäröi epätavallinen kaksinkertainen muuri, kivimuuri uloimpana ja paaluvarustus sen sisäpuolella.

Vedettyään saappaat jalkaansa hän hiipi ovelle, työnsi sen varovasti auki ja sulki sen huolellisesti perässään. Aslak luultavasti loukkaantuisi herätessään ja huomattessaan Snehildin lähteneen vuoteesta, mutta vaikka Aslak olikin kuningas ja saattoi olla ankara tottelemattomia alamaisiaan kohtaan, ei Snehild kuitenkaan pelännyt häntä. Snehildiä kohtaan hän oli aina kunnioittava ja kuiski heidän syleillessään, että Snehild saisi päättää itse.

Snehild käveli kuninkaanhallin läpi. Nuori orjanainen oli polvistunut lisäämään polttopuita suureen tulisijaan. Hallin toisessa päässä olevassa tulisijassa paloi tuli, ja orjat olivat varmasti valvoineet sitä koko yön. Tuli tarttui puuhun, liekit leimahtivat ja loivat valoa orjanaisen kasvoille.

Snehild näki sen olevan Eldbjörg. Tulenkajo paljasti kellan-

vihreät jäljet Eldbjörgin käsivarsissa, haavan kulmakarvassa ja mustan silmän.

Snehild tiesi, että Aslak usein kutsui Eldbjörgin vuoteeseensa. Viimeksi pari päivää sitten.

”Delling avaa pian aamun portit. Siunatkoon auringonnousu päiväsi”, Snehild sanoi koettaen kuulostaa ystävälliseltä.

Eldbjörgin kohtalo oli kova. Hän oli ollut vauraan rakennusmestarin tytär, mutta Aslak oli surmannut hänen molemmat vanhempansa hänen silmiensä edessä ja tehnyt hänestä orjan. Se oli tapahtunut Aslakin veli Roaldin ja soturinainen Berghildin kammottavasti päättyneiden häiden vanavedessä. Monia asia oli mennyt hullusti niissä hääjuhlissa. Berghild oli surmannut Aslakin ja Roaldin isän, silloisen kuninkaan, ja Aslak oli tappanut Eldbjörgin isän, joka oli ollut rakennusmestari. Berghild oli joutunut pakenemaan omista häistään, häntä oli jahdattu ja Aslak oli julistanut hänet lainsuojattomaksi samoilla käräjillä, joilla Eldbjörgistä oli tullut orja.

Eldbjörg kohotti katseensa. Hän ei sanonut mitään. Kerran hän oli ollut vilkas ja viettelevä, mikä oli viehättänyt monia miehiä. Hän oli yhä kaunis likaisista ja piestyistä kasvoistaan huolimatta, mutta hän huokui tukahdutettua vihaa. Hän ei näyttänyt pelkäävän Snehildiä tämän susivaatteisiin pukeutuneen soturinaisen olemuksesta huolimatta. Hän kohtasi Snehildin katseen niin kuin kohtasi nykyään jokaisen, kuin välinpitämättömyyden kalvon läpi.

Eldbjörgiä ei ollut murrettu, Snehild ajatteli. Tahto eli yhä syvällä hänen sisällään.

Snehild meni ulko-oven luona seisovan juomavesisammion luokse ja täytti pikarin vedellä. Pieni määrä vettä teki hyvää, mutta hän ei tahtonut syödä mitään ennen kuin oli käynyt et-

simässä näkyjä Urdin kaivolta. Ruumiin tuli olla nälkäinen ja hereillä hänen tehdessään näkijänmatkan. Aslak oli jo pitkään kärsinyt painajaisista ja tahtoi tietää mitä ne merkitsivät, ja Snehild oli luvannut etsiä vastauksia näyistä. Asiaa ei enää voinut lykätä. Aslak oli uniensa vuoksi niin piinattu, ettei hän pian kykenisi ajattelemaan mitään muuta, ja unet tuntuivat käyvän yhä pahemmiksi. Kaikki viittasi siihen, että Aslak kuolisi pian.

Juotuaan hän laski pikarin paikoilleen sammion päälle kiinnitetylle hyllylle ja meni ulos.

Sarastava päivä kohtasi hänet tuoden aistimusten hyökyaallon tullessaan. Yön tähdet kalpenivat, hän tunsu ajan liikkeitä. Aamutähti Gersimi kimalsi voimakkaana, Karhuntähti heikkeni ja tulevaisuuksista tuli kohtaloita, jotka hän aisti kuin lumihuutaleiden pyörteet. Sillä hän oli Snehild, nornien siunaama ja lumimyrskyssä syntynyt.

Hän ylitti kuninkaankartanon piha-aukion. Sielläkin oltiin heinäaamussa uuteen päivään. Itäisen tallin kallisarvoiset ratsuhevoset piti syöttää ja hoitaa, tammikaivosta nostettiin raikasta vettä ja tavaroita kuljetettiin kärryissä varastoista kuninkaankartanolle ja sitä ympäröiviin rakennuksiin.

Vartijoiden talolta lähetettiin uusia vartijoita Himlingen neljälle portille vapauttamaan yövartiossa olleita, ja kuningas Aslakin oma sotajoukko, Thorinsudet, oli jo kerääntynyt aamuharjoituksiin.

Snehild näki Roaldin seisomassa miesten edessä. Aslak oli tehnyt kaksosveljestään Thorinsusien sotapäällikön.

Aslak ja Roald eivät lainkaan muistuttaneet toisiaan, ja oli mahdotonta arvata heidän olevan kaksoset. Snehild ei tiennyt, kytikö viha edelleen Roaldissa nimityksestä huolimatta. Aslak oli puhkaissut Roaldin toisen silmän tappelussa, voittanut kunin-

kaanvallan itselleen heidän kummankin tavoittellessa sitä, ja oli tehnyt Roaldin entisestä vaimosta, Berghildistä, lainsuojattoman. Roald vaikutti kuitenkin tyytyväiseltä ja tyyneeltä.

Hän kohotti miekkaansa tervehdykseksi Snehildin kulkiessa ohi, ja Snehild vastasi heilauttamalla kättään.

Snehild piti Roaldista. Siinä missä Aslak oli pitkälle kantavia suunnitelmia tekevä järjestyksen mies, joka näki toisten lakien ja valheiden läpi, oli Roald vilpitön, uskollinen ja vahva kuin karhu. Molemmat olivat olleet ihastuneita Snehildiin. Aslak oli kuitenkin lopulta herättänyt Snehildin halun terävillä ajatuksillaan ja lujalla vallankäytöllään. Nyt Snehild yritti yhdessä neuvonantajia Brynjulfin kanssa luoda tasapainoa Aslakin edistykselliseen mutta toisinaan kovaotteiseen tapaan hallita Sialandia.

Aslak oli hallinnut pian puoli vuotta, mutta Snehild epäili hänen mielensä alkaneen käydä epävakaaaksi. Hän oli huolissaan. Valta tuntui piinaavan Aslakia ja heikentävän häntä sen sijaan, että se olisi tehnyt hänestä vahvemman. Hän näki pelottavia unia vallananastajista ja murhamiehistä ja mulkoili kaikkia epäluuloisesti.

Snehild vaelsi kaupungin läpi pohjoisportille. Harmaa päivänvalo kajasti itäisellä taivaanrannalla, ja ihmiset alkoivat tulla ulos taloistaan, kaataa jätteitä tunkioille, sytyttää tulisijojaan ja noutaa raikasta vettä. Ensimmäiset kauppiat lastasivat tavaraa kärryhinsä. Himlingen suuri tori kuhisi pian elämää.

Pohjoisportin vartijat avasivat hänelle portin mitään kyselemättä. Snehild tunnettiin koko Himlingessä erikoisesta ulkomuodostaan ja läheisistä suhteistaan kuninkaaseen, ja useimmat pelkäsivät häntä hieman. Monien mielestä hän oli taikaväkeä, ja huhut hänen näkijänlahjoistaan olivat levinneet. Varsinkin hänen täysin valkeat, voikukanhöytyvien lailla kasvojen ympärillä ki-

hartuvat hiuksensa saivat väen kuiskimaan hänen varmasti olevan haltioiden sukua.

Hän näki portin sulkeutuvan takanaan. Sitten hän käänsi katseensa kohti pohjoista, jossa suolampi Urdin kaivo sijaitsi. Se ei ollut kovin kaukana kaupungista. Hän oli käynyt siellä ensimmäisen lumisateen aikaan Aslakin kuninkaaksi tulon jälkeen, ja oli oppinut tuntemaan kohtalotar Urdin. Menneisyyden kauheat näyt olivat avautuneet hänelle, ja hän oli ymmärtänyt, että paikassa oli erityistä taikaa.

Hän katseli Gersimiä. Se tuikki yhä vakaasti taivaalla, vaikka muut tähdet olivat lähes kadonneet vaalenevalta taivaalta. Aurinko nousisi horisonttiin hänen tullessaan perille. Se olisi erinomaisen hyvä hetki etsiä näkyä. Yö ja aamunkoitto synnyttivät päivän.

Hän lähti kulkemaan tiiviiksi tallattua päätieta, ja kun se jakaantui itä- ja länsitiekse, hän jätti sen ja jatkoi kulkuaan kohti pohjoista. Maa oli pehmeää kävellä, mutta se ei johtunut sateesta, vaan alue oli monien vesistöjen vuoksi kosteaa ja soista. Suon toisella puolen levittäytyi suuri pohjoisen metsä, jonka läpikulkemiseen sanottiin kuluvan puoli kuunkiertoa. Kukaan ei kuitenkaan ollut tehnyt sitä parin viime vuoden aikana. Metsän toisella puolella vallitsi ryöväripäällikkö Gisle.

Gislen ryövärijoukkioit olivat kasvaneet vuosien kuluessa. Ne ryöstelivät jatkuvasti Sialandia ja olivat vuosia sitten yrittäneet jopa hyökätä kuninkaankaupunki Himlingeeseen. Hyökkäys oli epäonnistunut, mutta Gislen sanottiin asettuneen aloilleen Valleihin ja koonneen sitten kokonaisen sotajoukon.

Snehild huomasi maan käyvän yhä pehmeämmäksi ja mietti, oliko sittenkin ollut huono idea olla ottamatta hevosta. Hjalmarin poika Vidar oli opettanut hänet ratsastamaan. Vidarin sanottiin

nuoresta iästään huolimatta olevan yhtä taitava niin hevosten kuin naistenkin kanssa, ja Snehild saattoi uskoa sen. Aina Vidarin nähdessään hän ajatteli Månegarmia, joka oli saanut hänen ruumiinsa värisemään halusta.

Vidarista koulutettiin parhaillaan soturia. Hänellä oli paljon saavutettavaa, sillä hänen isänsä Hjalmar oli ollut yksi taitavimmista soturipäälliköistä. Snehild muisteli kiitollisena Hjalmarilta pikkutyttönä saamaansa oppia.

Snehild saattoi nyt nähdä maan yksityiskohtia, kuihtunutta niittyräpelöä, nataa ja simakkeita, lakastunutta verijuurta, isokonnantataria ja maitetta. Suon pensaita korpipaatsamaa ja hanhenpajua lukuun ottamatta kaikki olivat pukeutumassa talven kuolemanpukuihinsa. Hän muisti äitinsä Asdisin, joka oli tuntenut yrtit ja opettanut Snehildille lääkeyrtit, ennen kuin hänet oli surmattu.

Snehildiä vaivasi yhä, ettei hän voinut välttyä näkemästä Asdisin surmaajaa Ragnfridia, vaan kohtasi tämän päivittäin. Ylipapitar Ragnfrid tuli kuninkaankartanolle antamaan neuvoja kuninkaalle kuten Snehildkin, ja Ragnfridin kohdatessaan hänen oli pakko teeskennellä, ettei mitään ei ollut tapahtunut.

Asdis, olen sinulle koston velkaa!

Päivä valkeni, taivas muuttui kalpean siniseksi, ja Gersimi sammui. Kapea kellanpunainen valo erottui taivaanrannassa.

Snehild ohitti suomyrttiä ja katajia. Maa oli nyt märkää. Hän oli melko lähellä Urdin kaivoa.

Metsänrajassa lammen toisella puolella kasvoi mäntyjä, ja lammen ympärillä kohosi pajuja.

Snehild pysähtyi niistä yhden luona. Misteli kietoutui puun vaalean rungon ympärille. Hän katseli loiskasvin nahkamaisen paksuja lehtiä ja yhä vihertäviä marjoja. Hän tunnusteli yhtä mar-

jaa. Se oli alkanut pehmetä. Talven aikana marjat muuttuisivat valkoisiksi ja niin läpikuultaviksi, että siemenet näkyisivät pinnan läpi.

Äiti Asdis oli opettanut hänet tuntemaan mistelin. Se oli erityinen kasvi, suorastaan pyhä. Mistelin mehu oli myrkyllistä, jos se joutui suoraan vereen, ja metsästäjät voitelivat usein nuolenkärkensä sen mehulla. Jos nuoli ei surmannut eläintä, myrkkyy tekisi sen.

Mutta se oli myös lääkeyrtti. Jos se valmistettiin oikein ja saatiin suun kautta eikä suoraan vereen, se lievitti kouristuksia ja kaatumatautia.

Yksinäinen lintu alkoi sirkuttaa, aamurusko voimistui, mutta laululintuja ei tullut lisää. Nyt ei ollut niiden vuodenaika.

Snehild ajatteli kulorastaita ja ruostenopsasiipiä, jotka elivät mistelinmarjoilla. Ne kestivät marjoja, mutta eivät saaneetkaan niitä vereensä vaan vatsaansa.

”Ja mitä mistelin pyhyyteen tulee”, oli Asdis selittänyt eräänä keväänä lehtikuusen rungolle kietoutuneen keltakukkaisen mistelin äärellä, ”se on salaisuus, jota papit ja godit varjelevat. Olen kuullut vain huhuja. Ne liittyvät maailmanpuu Yggdrasilin yheksään maailmaan. Paras arvaus on, että sen avulla voi tehdä näkijämatkoja, aivan kuten sientenkin avulla. Mutta en usko sen olevan niin. Se on jotain synkempää ja syvempää. Niin minulle vihjasi kerran muuan puolisokea godi, kun hoidin hänen silmätulehdustaan.”

Snehild poimi marjan hetken mielijohteesta. Hän vilkaisi suolammelle. Sitten hän ymmärsi marjan poimimisen olleen enemmän kuin päähänpisto. Näky oli tuloillaan, ja se liittyi misteliin. Aamuurinko kimmelsi suovedessä, valo toi kuoleman tullessaan, Hel valmistautui pitoihin Helheimin kuoleman valtakun-

nassa, sillä kaunis nuorukainen oli tulossa. Elävät itkivät, kuolleet iloitsivat, mutta nuorukainen ei ollut vielä kuollut.

Snehild vastusti halua sulkea silmänsä, ja antoi katseensa upota aamuiseen valoon veden pinnalla.

Nornien langat kietoutuvat kiivaasti toistensa ympärille. Yhtenä hetkenä seuraan Skuldin tulevia, seuraavassa hetkessä Verdanden nykyhetki valtaa näköni. Lennän kuin valkoinen haukka yksisilmäisen ratsastajan yllä, hän ratsastaa kahdeksanjalkaisella hevosella eikä ole näkevinään minua. Joukkojen isä, Kaikkien isä, Vaeltaja, mutta hän torjuu katseeni Urdin menneiden aikojen koettaessa kertoa, miksi hän tuntee minut. Kahdeksanjalkaisen hevosen täytyy olla Sleipner, varsa, jonka kerran näin näyssä. Loken ja Svadilfare-oriin jälkeläinen.

Kaikkeuden isä tietää minun olevan täällä, toisen maailman ilmassa.

Lennän hänen mukanaan usvassa, täällä on kylmää ja kalseaa, haukansiipeni räpyttelevät levottomasti, voiko näkyäni ylipäättään seurata minua tänne? Aistin hänet vain heikosti usvassa allani. Koira haukkuu, seuraamme ääntä usvaverhojen läpi ja jätämme sitten ulvonnan taaksemme.

Usvat hälvenevät, kultainen silta ilmestyy näkyviin. Sillalla seisoo nuori nainen, ja hänen allaan virtaa joki.

Maaailma on harmaa, vailla aurinkoa, vailla tähtiä, metsien vihreät lehdet ovat vaipuneet unohdukseen, joen vesi tuijottaa heijastamattomana takaisin, yksikään kala ei pyrstöään heilauta.

Ratsastaja kohottaa keihästään ja tervehtii sillalla seisovaa naista.

”Olen Modgunn”, nuori nainen sanoo. ”Voit kyllä kulkea Gjal-lar-siltaa yhteen suuntaan, mutta et milloinkaan toiseen. Pysäytän jokaisen, joka yrittää. Helheimiin jäädään iäksi.”

”Uhrasin itseni puulle ja kuitenkin elän”, ratsastaja sanoo. ”Minuun ei valtasi yletä, Modgunn. Olen matkannut Niflheimin usvien halki orillani Sleipnerillä, jota ei itse Helkään voi pysäyttää.”

Sitten hän ratsastaa yli Gjallar-sillan, ja minä lennän hänen perässään harmaaseen maailmaan. Värittömyys tarttuu siipiini, ja joudun kamppailemaan pitääkseni ne valkeina.

Tyhjyydessä erottuvat valtiatar Helin mustat rakennukset, sokkeloiden laajuus on loputon. Ratsastaja etenee pelottomasti portille ja sen edessä oleville haudoille. Hän ratsastaa hautojen lomassa kärsimättömänä, Sleipner askeltaa kireissä ohjaksissa. Lopulta mies löytää etsimänsä ja laskeutuu ratsailta.

Kaikki voima tuntuu virtaavan linnunruumiistani, ja laskeudun rohkeuteni menettäneenä portin tornin päälle.

Sitten hän lausuu sanat. Hän laulaa kuolemanloitsuja, ja sanojen voima osuu minuun kuin pelko, mutta niiden merkitys karkaa minulta niiden lausumisen hetkellä, enkä voisi toistaa hänen sanojaan. Se minun tulee muistaa. Loitsuja, riimutaikuutta. En ole vielä oppinut sitä taitoa juurta jaksaen.

Näkijätär nousee vaivalloisesti haudastaan voimallisten kuolemanloitsujen pakottamana. Hänen ihonsa ja sisäelimensä ovat mädäntyneet – hän on kuolleenä vielä kauheampi katsoa kuin eläessään. Norna Urd kuiskaa Helheimin untuvanohuen ilman läpi, ja se on paljon sanottu: Hän oli kolmen hirviön äiti.

Näkijätär sanoo: ”Kuka se mies on, tämä outo mies, joka minulle määräsi vaikean matkan? Lumi peitti minua, sade pieksi ja liotti kaste, olin kuolleenä kauan.”

”Olen nimeltäni Vegtam”, mies vastaa. Sitten Vegtam kysyy, ketä varten Helheimin saleja nyt niin kauniisti koristellaan.

”Balderille täällä on tehty simaa”, näkijätär sanoo. Hän epäröi.

KUINKA PALATA KUOLLEIDEN VALTAKUNNASTA ELÄVÄNÄ?

Kuningas Aslak hallitsee Himlingeä rautaisella otteella ja epäilee, että joku haluaa hänen kuolevan. Näkijä Snehild tekee kuninkaan neuvonantajana ja rakastajattarena kaikkensa pitääkseen tilanteen hallinnassa, mutta Aslakin vainoharhaisuus pahenee päivä päivältä. Kun Snehildin verivihollinen, vallasta syrjäytetty Ragnfried kiroaa hänet riimutaikuudella, on Snehild itsekin kuolemanvaarassa.

Menetettyään taikuutensa ja elinvoimansa Snehild lähtee raskaalle matkalle kohti Helheimiä, kuoleman valtakuntaa. Ainoastaan alamaailman valtiatar Hel voi opastaa Snehildin riimutaikuuden salaperäiseen maailmaan ja auttaa häntä pelastamaan itsensä, kuninkaan ja valtakunnan.

Anne-Marie Vedsø Olesen on tanskalainen kirjailija, joka on kirjoittanut useita palkittuja ja kriitikoiden ylistämiä historiallisia romaaneja. Hänen ylistetty fantasiasarjansa Näkijän tie on saanut inspiraationsa islantilaisesta muinaistarujen kokoelmasta Runo-Eddasta.